

forsyning, at det siden normalsundhedsvedtægten af 1948 for landkommuner har været en mange steder gældende og efterhånden meget almindelig regel, at tilladelsen til disse anlæg kan tilbagekaldes uden erstatning, og at anlæggene efter vandløbslovens regler uden erstatning vil kunne tvinges ind under en kloakering. I øvrigt ville det formentlig kun være visse, ældre anlæg, der kunne berettigede til erstatning, nemlig anlæg, der er indrettet, før vedkommende kommune fik sundhedsvedtægt med sivebrøndsforbud, og før der var vandforsyningsanlæg i nærheden af nedsivningsanlægget (1926-lovens § 11, stk. 2), og endvidere anlæg, der er tilladt uden forbehold om tilbagekaldelse; langt de fleste ældre anlæg vil ikke falde ind under disse grupper. I overensstemmelse med ovenstående foreslås det i § 41, at tilladelser til nedsivningsanlæg m. v. altid afbrydes uden erstatning i beskyttelsesområderne; i § 69 fastslås det samme for ældre, tilladte eller utiladte anlæg.

Om beskyttelsesområdernes størrelse er det svært at give almindelige anvisninger. Udgangspunktet må være vandværkets indvindingsopland, jfr. bemærkningerne til § 1, stk. 2, men ved store oplande med tætte jordlag og dyb grundvandstand behøver beskyttelsesområdet ikke at dække hele oplandet. I praksis fastlægges beskyttelsesområderne ofte som cirkler med centrum i vandværksboringen, jfr. 1961-betænkningen side 33. I sundhedsstyrelsens cirkulære nr. 117 af 10. maj 1960 er givet nogle vejledende afstandsregler for beskyttelsen.

Til § 42.

Bestemmelsen, der er ny, tager navnlig sigte på beskyttelse af grundvandet mod forurenende forhold, der ikke omfattes af §§ 39 og 40. Der kan herunder blive tale om følgende forhold:

a) Forhold, der medfører en nærliggende fare for forurening af vandforsyningen, og som derfor eventuelt vil være ulovlige efter almindelige, nabo-retlige grundsætninger. Der kan herved henvises til højesteretsdom i U.f.R. 1958.365, 1961-betænkningen side 118, nr. 63, om forurening med fenolholdigt spildevand, som en fabrik lod udflyde på sin grund eller afede gennem en utæt kloak. Et særligt tydeligt eksempel på, at også nærliggende forureningsfare kan gøre et forhold ulovligt efter naboretsgrundsætninger, forelå i en sag, der afgjordes ved kendelse af 10. august 1967 fra landvæsenskommissionen af 10. marts 1927. Sagen drejede sig om en losseplads, der var anlagt tæt ved en større byvandforsynings boring. På et sted, hvor jordlagene gav forholdsvis ringe beskyttelse mod forurening. Nogen forurening af vandværks-

vandet var ikke konstateret, men kendelsen udtalte, at forholdet efter landvæsenskommissionens skøn medførte en så udtalt risiko for forurening af grundvandet, at benyttelsen af lossepladsen måtte ophøre; der kunne om fornødent senere rejses spørgsmål om fjernelse af allerede anbragt affald. Afgørelsen må antages truffet i medfør af 1926-lovens § 11, sidste stk.

b) Forhold, som medfører en fjernere liggende fare for forurening af vandforsyningen, når forholdet findes i en erhvervsvirksomhed og kræver tilladelse efter byggelovgivningen, sundhedslovgivningen eller anden lovgivning eller kan forbydes uden erstatning af sundhedskommissionen — se normalsundhedsvedtægten for landkommuner §§ 18 og 30. Der kan herunder være tale om forurening fra møddinger og om forurenende spild på en fabrik af væske, der ikke omfattes af nærværende forslags § 39, om forurenende oplag på en fabrik eller på lossepladser og om pelsdyrfarme, hvor dyrenes udtømmelser kan medføre forureningsfare.

c) Spildevandsanlæg bortset fra sive- og samlebrønde og lign., når de medfører fjernere forureningsfare for vandforsyningen. Der kan herunder være tale om kloakeringer gennem utætte ledninger, om kloakeringer med udløb i vandløb på strækninger, hvor der ligger boringer langs vandløbets bred, eller om spildevandsafledning, der ender med udsivning på jordoverfladen. Ofte vil sådanne forhold kræve tilladelse fra en vandløbsret, og vandløbsretten kan optage spørgsmålet til ny overvejelse, hvis forureningsfaren opstår eller oplyses på et senere tidspunkt, jfr. vandløbslovens § 93, stk. 1. Udledninger på jordoverfladen kræver i almindelighed tilladelse fra sundhedskommissionen, jfr. normalsundhedsvedtægt for landkommuner § 14, stk. 1; efter samme bestemmelse kan spildevandsafledning gennem drænrør forbydes af sundhedskommissionen.

d) Forhold, der medfører fjernere fare for forurening af vandforsyningen, når forholdet ikke er ulovligt eller kan forbydes efter anden lovgivning. Herunder falder visse anvendelser af gødning og gødningsoplæg og eventuelt løsdriftstalde i nærheden af et vandværk.

§ 42, stk. 1, 1. pkt., jfr. stk. 2, omfatter vandforsyningsanlæg, som efter grundloven kan beskyttes ved ekspropriative indgreb. Bestemmelsen svarer til KF § 21, der viderefører 1926-lovens § 6, stk. 1, nr. 3-4. Det foreslås, at landvæsensretten skal kunne beskytte sådanne anlæg ved — normalt som servitutter — at give forbud eller pålæg med hensyn til forhold på omkringliggende ejendomme. Gøres der herved indgreb i bestående, lovligt forhold, bør der som hovedregel ydes erstatning, men i de under